Can Ginestar i les joies de la Corona (Primera Part)

Juli Ochoa, del Centre d'Estudis Santjustencs

Actualment, hi ha ben pocs santjustencs —si és que n'hi ha algun— que no sàpiguen què és ni on està situat Can Ginestar, aquella bonica mansió modernista que des de fa bastants anys hostatja la Casa de Cultura de Sant Just Desvern. Fins i tot en podem trobar molts que ens podran parlar d'alguns aspectes més o menys coneguts de la seva història.

Entre totes aquestes possibles petites històries que es podrien explicar sobre Can Ginestar... Coneixeu aquella que existeix una certa, encara que una mica remota, vinculació entre els amos d'aquesta casa i el tèrbol afer de la desaparició de les joies de la corona espanyola?

> Els amos de Can Ginestar, fa un parell de segles

Doncs sí, aquesta rocambolesca història va tenir lloc poc menys de dos segles abans que el consistori santjustenc adquirís l'any 1978 aquesta casa als seus darrers propietaris privats, la família Modolell.

En aquell temps (finals del segle XVIII i a punt d'entrar ja al XIX), la masia era propietat d'una altra gent, la poderosa nissaga dels Tudó, una família que havent començat com a comerciants de teixits va arribar a assolir els més elevats nivells dins de la societat de l'època.

El seu amo era llavors l'influent Jacint de Tudó i Alemany (1716-1773), membre del "Consejo de Castilla" (columna vertebral i principal centre de poder de la monarquia espanyola), i tenia un germà una mica més petit, de nom Antoní, militar de professió, el qual era pare de quatre filles.

Can Ginestar en aquell temps, abans de la reforma modernista de 1911

Un personatge molt especial: Pepita Tudó

Una d'aquestes nebodes de l'amo de Can Ginestar, l'anomenada Josefa, a qui tothom deia Pepita, es va instal·lar a Madrid quan només tenia divuit anys, i aviat es va fer famosa en aquella ciutat.

De primer, començà com a model del famós pintor Francisco de Goya per acabar convertint-se no gaire temps després en la seva amant.

Goya, molt ben introduït a la Cort, la va presentar al seu amic Manuel de Godoy, que aleshores anava pel camí de ser l'home més poderós d'Espanya, convertint-se en "Valido" (mà dreta) del rei Carles IV i amant de la seva dona, la reina Maria Lluïsa de Parma. Al mateix temps, mantenia relacions íntimes constants amb la Pepita Tudó (com podeu veure, el seductor Godoy aprofitava molt bé el seu temps).

Com que a la llarga tot es podia acabar sabent, i per tal de tapar un possible escàndol, la reina va fer casar Godoy amb Maria Teresa de Borbó i Vallábriga, comtessa de Chinchón i cosina de Carles IV.

Però bo i casat amb Teresa, Godoy va continuar la seva relació amb Pepita Tudó, fins a l'extrem que ella vivia a la mateixa casa d'aquell matrimoni.

L'escriptor i polític Gaspar Melchor de Jovellanos, en ocasió d'un banquet que li va oferir Godoy al Palau Grimaldi per haver estat nomenat ministre de Gràcia i Justícia, va deixar escrita la violenta impressió que li va suposar veure assegudes a taula les dues dones de'n Godoy: l'esposa i l'amant, una a cada costat seu:

> *"A su lado derecho, la princesa; a su izquierdo, Pepita Tudó. Este espectáculo acaba en mi desconcierto. Mi alma no pudo sufrirlo. Ni comí, ni hablé, ni pude sosegar mi espíritu. Huí de allí."*

Les "Majas" de Goya

Entre el 1800 i el 1805 Goya va pintar les "Majas" que li havien estat encarregades per Godoy per tal que formessin part de la seva col·lecció particular.

És altament versemblant el corrent d'opinió que afirma que la model de totes dues pintures va ser Pepita Tudó, que en la "maja desnuda" tenia vint-i-un anys i vint-i-quatre en la vestida (l'altra, diguem-ne, "sospitosa" possible, la duquesa de Alba, ja tenía 40 anys ben fets quan es van pintar aquells dos quadres).

El motí d'Aranjuez

Retrat de Pepita Tudó

Les "Majas" de Goya

Les "Majas" van ser considerades obres escandaloses i perseguides per la Inquisició que fins i tot va arribar a interrogar Goya per tal de saber qui havia estat aquella impúdica model.

Era el temps en què Napoleó s'estava fent l'amo d'Europa. Pel març de 1808, els reis d'Espanya es trobaven a Aranjuez disposats a marxar cap a Sevilla i embarcar-se rumb a Amèrica, tal com ja havien fet els reis de Portugal, a causa de la gran presència de tropes franceses escampades per tot el país i que ja controlaven les comunicacions i la frontera.

El motí i la fugida

El dia 17 d'aquell mes va tenir lloc l'anomenat "Motí d'Aranjuez" en el qual una munió de gent dirigida per nobles propers al príncep Ferran, que cada vegada estava més enfrontat amb el seu pare, s'amotinà davant el palau reial i assaltà el palau de Godoy, cremant els mobles i altres estris.

El mateix Godoy va ser trobat amagat darrere unes estores i traslladat al quarter de la Guàrdia de Corps on va estar a punt de ser linxat. Fou salvat pel mateix príncep Ferran que aquell dia va rebre l'abdicació per part del seu pare, convertint-se en el nou rei Ferran VII.

Mentre s'apaivagava el motí a Aranjuez, Pepita Tudó amb els seus fills, la mare i una germana escapava cap a Andalusia amb la pretensió d'arribar al Puerto de Santa Maria on els esperava un vaixell que els portaria fora del país.<

(Continuarà)

Can Ginestar i les joies de la Corona (Segona Part)

Juli Ochoa, del Centre d'Estudis Santjustencs

En la primera part d'aquest relat, publicat en el passat número d'aquesta revista, havíem pogut conèixer la família Tudó, amos de Can Ginestar, i com un dels seus membres, Pepita Tudó, s'havia pogut fer un lloc en els estaments més poderosos de la cort madrilenya, d'on finalment va haver de fugir durant els turbulents inicis de la Guerra del Francès. Vegem ara el final d'aquesta història

> Enxampades per les autoritats

Arribades a l'alçada d'Almagro, a la Manxa, les grans dimensions dels carruatges i el fet de viatjar amb una caterva de criats, va cridar l'atenció de les autoritats, que iniciaren diligències per saber qui eren les persones que paraven a l'hostal. Un cop identificades les senyores que ocupaven aquells vehicles, van procedir a escorcollar els seus equipatges i els van trobar més d'un centenar de joies de gran valor.

Com que a més no tenien cap mena de passaport ni salconduit, el batlle d'Almagro va decidir detenir-les, juntament amb els criats que les acompanyaven. La detenció de Pepita Tudó a Almagro es perllongà fins que les forces franceses es van apoderar de Madrid.

El dotze de maig, el mariscal francès Joachim Murat, duc de Berg i lloctinent general del regne d'Espanya en nom de l'emperador Napoleó, signà una reial ordre per la qual tant a Pepita Tudó com a Diego Godoy, germà de Manuel, detingut a Madrid, se'ls tornessin les pertinences embargades i els posessin en llibertat. Al mateix temps, se'ls van facilitar els diners necessaris i els passaports per anar a Baiona i després a Roma, a reunir-se amb la família reial exiliada i la seva cort.

Aquella cort era tan nombrosa que constantment tenien problemes financers i no paraven de demanar diners, primer a Napoleó i mes tard al ja rei Ferran VII, conegut com "El deseado" per uns, o "El rey felón" pels altres.

La preocupació del nou rei

La gran obsessió d'aquest monarca, un cop tornat a Espanya en acabar la guerra, va ser esbrinar què se n'havia fet de

La corona que a les cerimònies substitueix la que es va perdre

les joies de la corona espanyola, que s'havien volatilitzat. Ferran VII estava convençut que entre la seva mare i Godoy, i amb aquest Pepita Tudó, les havien fet desaparèixer.

Sobre aquest tema s'ha escrit bastant, tot i que no s'ha pogut provar mai d'una manera fefaent que Godoy o Pepita Tudó fossin els autors materials del robatori de les joies de la corona espanyola. De tota manera, anys després, i mentre Godoy i Pepita vivien a París, un informe elaborat per la policia francesa assenyalava que "la senyora Godoy lluеix unes joies que estan valorades en molts milers de francs".

Hi ha també la possibilitat, però, que les joies de la corona espanyola haguessin estat requisades mentre encara es trobaven a Espanya per ordre del rei francès intrús Josep Bonaparte. Siguin uns o altres els autèntics culpables del robatori, el cas és que aquell valuós tresor ja no va tornar mai més al patrimoni nacional.

La sàvia Wikipedia ens aclareix al respecte:

"Debido al incendio del Alcázar de Madrid, a la Guerra de la Independencia y al devenir histórico de la España del siglo XIX muchas joyas están dispersas o definitivamente se han perdido."

Sense corona

Des de llavors, la corona reial espanyola original, tal com arreu apareix representada heràldicament, no existeix com a objecte físic, i la que es fa servir en les cerimònies més solemnes de la monarquia és una de substitució que es va començar a utilitzar a la mort de Ferran VII. Se sap, però, el destí d'algunes de les peces que havien format part d'aquelles joies perdudes.

Una perla de pel·lícula

Tal és el cas de la famosa perla anomenada "La Peregrina", de dimensions i forma inusuals, que havia estat trobada a Panamà l'any 1560 i que va ser adquirida pel rei Felip II, passant des de llavors a formar part del tresor reial.

Després de la desaparició i més que possible disgregació d'aquell tresor, aquesta valuosa perla va passar per diverses mans, fins que l'any 1969 va acabar sent adquirida per l'actor Richard Burton, el qual la va regalar a la també actriu i muller seva Elizabeth Taylor, que la va lluir en nombroses ocasions, fins i tot en algunes de les pel·lícules en què va intervenir, com és el cas d'Anna dels mil dies (de l'any 1969) i Dolça Viena (del 1977).

A la seva mort, esdevinguda l'any 2011, la perla Peregrina va ser subhastada a la prestigiosa casa Christie's de Nova York, sent adquirida per un magnat àrab que va pagar per ella la quantitat de 9 milions de dòlars.

Una versió molt més àmplia i detallada d'aquesta història la podeu trobar inclosa en el magnífic treball publicat a la Miscel·lània número XVIII del Centre d'Estudis Santjustencs "Els Tudó. 120 anys en la història de Can Ginestar (1696 - 1816)", l'autora del qual és Coral Torra, la meva dona. Un interessant relat que de tot cor us recomano.<

A sota, d'esquerra a dreta: Pepita Tudó amb Manuel i Luís, els fills que va tenir amb Manuel Godoy // L'actriu Liz Taylor lluint la perla "La Peregrina"

